TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Xuất khẩu nông sản sang Trung Quốc: Từ “qua cửa khẩu” đến chinh phục thị trường

06:09 15/03/2026

Xuất khẩu nông, lâm, thủy sản của Việt Nam đang duy trì đà tăng trưởng tích cực trong những tháng đầu năm 2026. Tuy nhiên, song hành với cơ hội mở rộng thị trường là yêu cầu ngày càng khắt khe về tiêu chuẩn chất lượng, truy xuất nguồn gốc và hệ thống quản lý an toàn thực phẩm, đặc biệt tại thị trường Trung Quốc.

Theo số liệu từ Bộ Nông nghiệp và Môi trường Việt Nam, trong hai tháng đầu năm 2026, tổng kim ngạch xuất khẩu nông, lâm, thủy sản đạt khoảng 11,3 tỷ USD, tăng 17,1% so với cùng kỳ năm trước. Tất cả các nhóm hàng đều ghi nhận mức tăng trưởng tích cực. Trong đó, nông sản đạt 6,09 tỷ USD, tăng 17,1%; lâm sản đạt 2,8 tỷ USD, tăng 7,4%; thủy sản đạt 1,76 tỷ USD, tăng 23,3%; sản phẩm chăn nuôi đạt 141 triệu USD, tăng mạnh 84,3%. Ngoài ra, nhóm vật tư đầu vào phục vụ sản xuất nông nghiệp cũng đạt 483 triệu USD, tăng hơn 51%.

Về thị trường xuất khẩu, khu vực châu Á tiếp tục chiếm tỷ trọng lớn nhất với 45,5% thị phần và mức tăng trưởng 27,7%. Tiếp theo là châu Mỹ chiếm 21%, tăng 10,4%; châu Âu chiếm 15,7%, tăng 12%; trong khi châu Đại Dương đạt 1,4% và tăng 32,4%. Riêng thị trường châu Phi chiếm khoảng 2,2% nhưng giảm gần 20% so với cùng kỳ.

Trong số các thị trường nhập khẩu lớn, Trung Quốc, Hoa Kỳ và Nhật Bản tiếp tục là ba đối tác quan trọng nhất của nông sản Việt Nam, với thị phần lần lượt khoảng 22,9%, 18,7% và 7,2%.

Dù dư địa thị trường còn rất lớn, nhưng các quy định mới về quản lý nhập khẩu đang buộc doanh nghiệp phải thay đổi cách tiếp cận. Đáng chú ý là quy định mới của Tổng cục Hải quan Trung Quốc (GACC) ban hành theo Lệnh 280 của GACC, dự kiến có hiệu lực từ ngày 1/6/2026, thay thế cho Lệnh 248 của GACC đang được áp dụng từ năm 2022.

Theo Văn phòng SPS Việt Nam, quy định mới không nhằm tạo rào cản thương mại mà hướng tới chuẩn hóa hệ thống quản lý an toàn thực phẩm, tăng tính minh bạch trong thương mại quốc tế. Hiện nay, đã có khoảng 90.000 doanh nghiệp từ 178 quốc gia được đăng ký trên hệ thống quản lý của Trung Quốc, trong đó Việt Nam có gần 4.000 cơ sở sản xuất được cấp mã.

Tuy nhiên, quy định mới đặt ra yêu cầu quản lý chặt chẽ hơn đối với doanh nghiệp xuất khẩu thực phẩm. Phát biểu tại hội nghị phổ biến quy định mới, ông Nguyễn Quý Dương – Phó Cục trưởng Cục Trồng trọt và Bảo vệ thực vật – cho biết điểm khác biệt lớn nhất của Lệnh 280 là chuyển sang phương thức quản lý dựa trên đánh giá rủi ro và tăng cường giám sát trong suốt thời gian hiệu lực của mã đăng ký.

Theo đó, mã đăng ký vẫn có thời hạn 5 năm, nhưng cơ quan quản lý Trung Quốc có thể tiến hành kiểm tra định kỳ hoặc đột xuất trong suốt thời gian này. Nếu phát hiện vi phạm, doanh nghiệp có thể bị yêu cầu khắc phục, tạm dừng nhập khẩu hoặc hủy đăng ký.

Những trường hợp vi phạm nghiêm trọng như sự cố an toàn thực phẩm, cung cấp thông tin sai lệch, cho thuê mã đăng ký hoặc từ chối hợp tác trong quá trình kiểm tra đều có thể khiến doanh nghiệp mất quyền xuất khẩu. Ngoài sản phẩm, quá trình đánh giá còn xem xét toàn bộ chuỗi sản xuất, bao gồm vùng nguyên liệu, quy trình chế biến, hệ thống kiểm soát nội bộ và lịch sử tuân thủ của doanh nghiệp.

Điều này đồng nghĩa với việc doanh nghiệp phải xây dựng hệ thống quản trị toàn diện từ nguyên liệu đầu vào, nguồn nước, vật liệu bao bì cho đến kiểm nghiệm sản phẩm và truy xuất nguồn gốc. Các tiêu chuẩn quản lý như GMP hay HACCP ngày càng trở thành nền tảng quan trọng để chứng minh năng lực kiểm soát rủi ro.

Trên thực tế, nhiều hồ sơ đăng ký của doanh nghiệp Việt Nam từng bị trả lại vì những lỗi hành chính nhỏ như sai thông tin tài khoản, lệch địa chỉ sản xuất, nhầm tên tiếng Anh hoặc tên khoa học của sản phẩm. Theo cơ quan quản lý, những sai sót tưởng chừng đơn giản này vẫn có thể khiến hồ sơ bị trả lại nhiều lần, kéo dài thời gian đăng ký.

Trong bối cảnh chỉ còn ít tháng trước khi quy định mới có hiệu lực, các cơ quan chuyên môn khuyến nghị doanh nghiệp nhanh chóng rà soát lại hồ sơ, cập nhật thông tin đăng ký và chủ động chuẩn bị hệ thống quản lý phù hợp.

Sự thay đổi trong cơ chế quản lý nhập khẩu của các thị trường lớn cho thấy xuất khẩu nông sản hiện không còn chỉ là việc “đưa hàng qua cửa khẩu”. Thay vào đó, doanh nghiệp phải xây dựng một hệ thống sản xuất minh bạch, kiểm soát chất lượng chặt chẽ và đáp ứng đầy đủ tiêu chuẩn quốc tế. Đây cũng là điều kiện quan trọng để nông sản Việt Nam không chỉ mở rộng thị phần mà còn nâng cao giá trị và phát triển bền vững trên thị trường toàn cầu.

Nam Sơn (t/h)